АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ОБДАРОВАНОЇ ДИТИНИ АПН УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

378.015.31(082)
С91

СУЧАСНА ОСВІТА ТВОРЧО ОБДАРОВАНОЇ МОЛОДІ: ІДЕЇ, ТЕХНОЛОГІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ

Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
16–18 квітня 2008 року

Київ-Кривий Ріг – 2008

ПОШУК ШЛЯХІВ АКТИВІЗАЦІЇ ТЕХНІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ УЧНІВ

Лаврентьєва О. О.

Криворізький державний педагогічний університет, кафедра педагогіки, м. Кривий Ріг, Україна

Сьогодні феномен творчості досліджується з різних позицій, проте розробки вчених часто носять теоретико-методологічний характер, у той час, як практика роботи сучасної школи вимагає конкретних технологій творчого розвитку учнів. Це також стосується й проблем технічної творчості, якими займаються заклади позашкільної освіти, де надзвичайно актуальні методи й технології, зорієнтовані на самостійну, творчу й практично значущу діяльність учнів.

Метою статті є розгляд особливостей впровадження методу проектів у закладах позашкільної освіти технічного спрямування.

У науково-методичній літературі надаються різні трактування методу проектів, його називають методом навчання, змістом навчання, формою організації навчального процесу, особливою філософією освіти.

Є. С. Полат визначає метод проектів як сукупність прийомів, операцій задля оволодіння певною галуззю практичного або теоретичного знання, тією чи іншою діяльністю. Це шлях, спосіб організації процесу пізнання, засіб досягнення дидактичної мети через детальну розробку проблеми (технологію), що повинна завершитися цілком реальним, відчутним практичним результатом, оформленим тим чи іншим способом [2].

Проект на заняттях технічного гуртка – це навчально-трудове завдання, у результаті якого створюється продукт, що володіє суб'єктивною, а іноді й об'єктивною новизною. Тобто, сутність проекту співвідноситься із сутністю творчого процесу, адже творчість – «це створення нових задумів і реальне втілення культурних та матеріальних цінностей» [3, с. 350]. Особливістю технічної творчості є оригінальний сплав задатків, здібностей, мотивів, знань і умінь дослідницької та практичної діяльності, які знаходять своє втілення у виробі (моделі, технологічній схемі, конструкції), що відрізняється оригінальністю, унікальністю технічного рішення.

Дійсно, як правило, майстерність передається від покоління до покоління методом «роби як я». Проте, сьогодні керівники гуртків зіштовхуються з відсутністю в учнів внутрішньої мотивації до діяльності, прагненням працювати за шаблоном, з невмінням застосувати теорію на практиці, зі страхом перед практичною діяльністю. Часто учневі бракує часу подумати, пофантазувати, осмислити необхідність тієї або іншої дії, а якщо йому пропонують виконати будь-яку роботу за своїм розсудом, він заходить у глухий кут.

Саме метод проектів дозволяє гуртківцям у системі опановувати організацією практичної діяльності за проектно-технологічним ланцюжком – від ідеї до її реалізації в моделі, виробі (продукті праці). Головна особливість цього підходу – активізувати навчання, додавши йому дослідницький, творчий характер, і в такий спосіб передати учневі ініціативу в організації своєї пізнавальної діяльності.

Метод проектів у цьому контексті розглядається не як поточна практична робота учня над моделлю, а як засіб, що дозволяє набути навичок проектування й виготовлення виробів, які задовольняють індивідуальні потребі особистості, а в перспективі й суспільства.

На сьогодні відомі різні типи проектів, які класифікуються за різноманітними ознаками. Більш детальний розгляд їх сутності показує, що всі вони можуть бути здійснені в умовах роботи гуртка технічного спрямування, а головне, що мета роботи гуртка й мета проектної діяльності збігаються – необхідно створити практично-значущий продукт.

Зміст проекту частіше за все уявляється матеріальним: виготовлення інструментів, устаткувань, наочного приладдя, засобів малої механізації й автоматизації, виробів художньо-прикладної й технічної творчості. Проте, це не вичерпує усіх можливостей проектної діяльності. Проекти за їхнім змістом можуть бути: матеріальні, інтелектуальні, екологічні, економічні, сервісні й комплексні, що включають усі перелічені вище [1].

Будь-який проект, незалежно від його типу, має практично однакову структуру, яка може бути представлена у вигляді укрупненої циклограми проведення проекту за етапами: 1) вихідний, 2) етап розробки, 3) етап реалізації, 4) завершення проекту. Перший та другий етап проектної діяльності часто називають запуском проекту, а останній етап – презентацією проекту.

Серію занять з роботи над довготривалим проектом в рамках роботи гуртка орієнтовно можна розділили на такі етапи:

– Вибір виробу. Виготовлення його первісного ескізу (2 заняття),

– Захист ескізів, їх спільне обговорення. Доробка ескізу, його остаточне виконання. Відбір матеріалу (2 заняття),

– Розмітка й виготовлення основи й деталей виробу (2 заняття),

– Повна збірка виробу, його обговорення (2 заняття),

– Захист й презентація виробу (1 заняття).

Кількість занять подані умовно, адже окремі моделі можуть виготовлятися протягом дуже тривалого часу.

У практиці роботи керівників гуртків часто зустрічаються й окремі заняття-проекти (короткотривалі проекти), а також 1–2 занять під час реалізації середньотривалого проекту. У позашкільній освіті активно впроваджуються індивідуальні проекти, а також групові. Наприклад, виготовлення панно, макету міста, космодрому, флотилії тощо, де кожний з фрагментів виготовляється індивідуально, а задум, його оформлення та презентація – результат спільних зусиль гуртківців.

Робота гуртка під час реалізації проекту будується по типу роботи творчої майстерні, де кожний учень має своє робоче місце, устаткування, інструменти, довідкову літературу, наочні засоби навчання, матеріали, може одержати консультацію керівника гуртка. Оформлення інтер'єра майстерні бажано здійснювати відповідно до вимог сучасного дизайну.

Важливим результатом виконання проекту є його захист й, відповідно, оцінювання зусиль виконавців. Можливими критеріями оцінки проекту можуть бути: конструктивні; технологічні; екологічні; естетичні; економічні й маркетингові критерії. Важливою складовою загальної оцінки проекту є процедура його захисту, де учні вчаться переконувати інших гуртківців, вчителів, керівників гуртків у значущості роботи, показують свою компетентність у спеціальних питаннях, що стосуються проекту, старанність, сумлінність при виконанні завдання, аргументованість пропонованого рішення, рівень творчості й оригінальності підходів тощо.

Висновки. Проект – це набір завдань, які ставить перед людиною саме життя, коли їй необхідно виконати закінчену роботу будь-якого ступеня складності. Проте вирішення проблеми, навіть творчим, оригі-

нальним способом, не завжди є реалізацією метода проектів, який передбачає відтворення певної технології – від етапу проектування й далі – до презентації оригінального виробу. Метод проектів не є окремим методом, він не передбачений для разового використання, а є певною системою роботи. З огляду на різний ступінь підготовки, учні одержують завдання, що відповідають рівню їхніх можливостей і ці завдання поступово ускладнюються, допомагаючи учням усвідомити їх роль у житті й навчанні. Знання перестають бути метою, а стають засобом у справжній освіті, допомагаючи опановувати культурними зразками мислення, формувати свої розумові стратегії, засвоювати найкращі зразки світової науки та культури.

Література

1. Методика обучения учащихся технологии: Книга для учителя / Под ред. В. Д. Симоненко. – Брянск, Ишим, 1998. – 275 с.

2. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования: Учеб. пособие / Под ред. Е. С. Полат. – М. : Издательский центр Академия, 1999. – 210 с.

3. Ожегов С. И. Словарь русского языка. – М. : Русский язык, 1988. – 750 с.

4. Сергеев И. С. Как организовать проектную деятельность учащихся. – М. : Аркти, 2004. – 250 с.